

ПОЗИЦІЯ

**Робочої групи № 3 «Довкілля, зміни клімату та енергетична безпека»
Української платформи Форуму громадянського суспільства
Східного партнерства
щодо проекту Енергетичної Стратегії до 2030 року**

Підготовлено Громадською організацією «ДІКСІ ГРУП»

Енергетична Стратегія – це задокументований шлях розвитку енергетичної галузі на найближчі десятиліття. Він має показувати чіткі цілі, виставляти конкретні пріоритети і пояснювати їх, обґрунтовувати доцільність кожного кроку. Мета і цілі стратегії мають бути зрозумілі широкій аудиторії, а не лише розробникам. Тільки тоді документ матиме широку підтримку, буде «спадковим» для наступних урядів і, відтак, допоможе у залученні інвестицій в енергетичний сектор країни.

Навіть загальний аналіз опублікованого проекту Енергетичної Стратегії свідчить – документ потребує суттєвого доопрацювання.

По-перше, йому бракує єдиної логіки, амбітної мети, яку уряд планує досягти до 2030 року і на досягнення якої будуть працювати всі галузі енергетики. Це може бути екологія, відмова від імпорتنих енергоресурсів, навіть прозорість – одна проста мета, але така, яка зосередить всі ресурси на її досягнення і зробить цей документ, а відтак і подальші кроки уряду в енергетиці, зрозумілими громадянськості, а не лише урядовій команді.

По-друге, якщо Україна залишає зобов'язання приводити енергетику до стандартів ЄС, пріоритетні галузі до 2030 року мають бути переглянуті. Можна пояснити вибір вугільної і атомної галузей як пріоритетних багатьма аргументами, обраний авторами сценарій має право на існування, однак він не є таким, що відповідає пріоритетам ЄС, і це має бути визнано.

По-третє, способи оцінки та прогнозування у різних галузях мають бути уніфіковані. Різний принцип поділу споживачів на категорії, у деяких випадках – відсутність прогнозних балансів зі споживання енергії за категоріями не дає чіткого уявлення, яка саме виглядатиме енергетичний сектор в 2030 році, хто і які ресурси буде споживати і оплачувати, як стимулюватиметься зниження споживання енергії до 2030 року.

Громадські організації - учасники програми Східного Партнерства звертаються до уряду з проханням продовжити термін громадського обговорення проекту для більше детального аналізу та врахувати зміни, запропоновані громадськістю.

Роз'яснення позиції

1. У проекті Енергетичної Стратегії має бути сформульована мета.

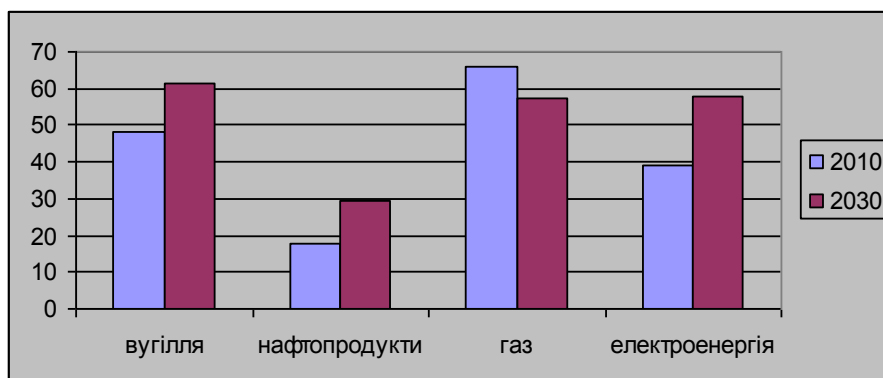
В ЄС метою розвитку енергетичного сектору до 2020 року є зменшення енергоспоживання та збільшення частки відновлювальних джерел енергії (формула «20/20/20»), у проекті стратегії до 2050 року (Energy Roadmap 2050) пріоритетом є зменшення вуглецевих викидів (т.зв. «декарбонізація»). Пріоритетом енергетичної стратегії США є розвиток внутрішніх ресурсів, нарощування власного видобутку – стратегія, «яка розвиває всі джерела американського виробництва енергії»¹. У центрі нової енергетичної стратегії Китаю – посилення енергозбереження та зменшення вуглецевих викидів².

У проекті Енергетичної Стратегії, запропонованому урядом, немає єдиної мети щодо розвитку енергетики. Документ пропонує п'ять цілей – однак їх досягнення може вимагати суперечливих кроків (наприклад, використання вугільної промисловості як економічно ефективний розвиток ПЕК нівелює ціль зі зменшення техногенного навантаження на навколишнє середовище). Складається враження, що розробники документу йшли за принципом «все-всім», уникаючи можливого конфлікту інтересів, однак при цьому позбавили документ логічності та цілісності.

2. Проект має бути приведений у відповідність з європейськими принципами.

2.1. Технологічні нововведення мають знижувати споживання енергії в майбутньому, а не підвищувати його.

Український варіант *передбачає зростання споживання енергії до 2030 року* - зі 190,7 до 238,1 млн. т. у.п.

Джерело: проект Енергетичної Стратегії України до 2030 року

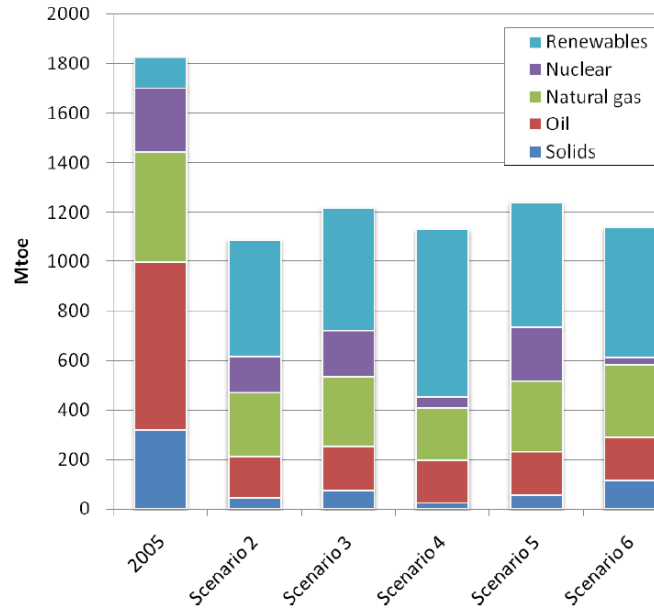
Натомість розрахунки ЄС свідчать про *зниження споживання енергії до 2050 року* (у будь-яких сценаріях) – в першу чергу, за рахунок технологічного покращення будівель, опалення та грузоперевезень, електрифікацію транспорту та опалення.

¹ “We can’t have an energy strategy for the last century that traps us in the past. We need an energy strategy for the future – an all-of-the-above strategy for the 21st century that develops every source of American-made energy.” - President Barack Obama, March 15, 2012 <http://www.whitehouse.gov/energy>

² http://www.chinadaily.com.cn/business/2011-12/17/content_14281155.htm

Not only the amount, but also the composition of energy mix would differ significantly in a decarbonised energy system. Figure 22 shows total energy consumption as well as its composition in terms of fuels in 2050 for the various scenarios.

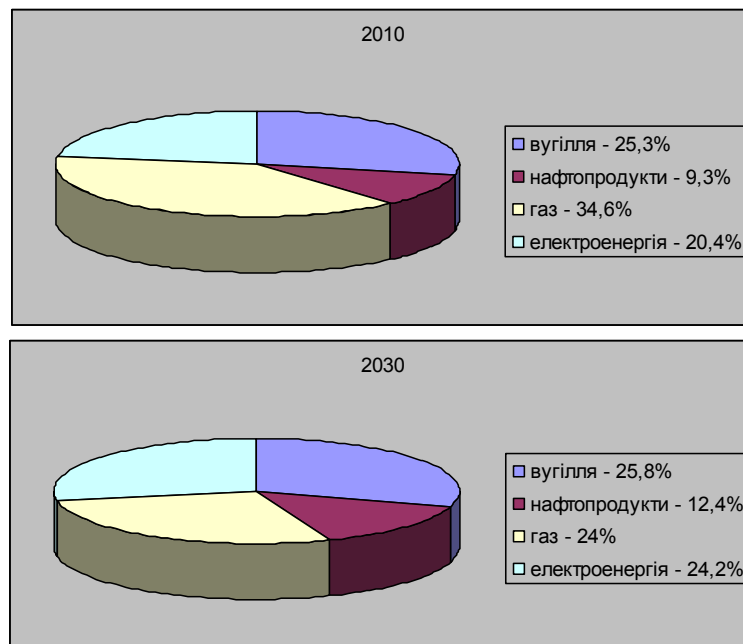
Figure 22: Total Primary Energy in 2050, by fuel

Джерело: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Energy Roadmap 2050.

2.2. Вугілля та атомна енергетика - протилежні до європейських пріоритети.

Основними галузями, на яких буде розвиватись українська енергетика, є атомна і вугільна. Споживання вугілля в 2050 році зросте з 25,3% до 25,8%, споживання електроенергії зросте з 20,4% до 24,2%, при цьому за рахунок продовження експлуатації АЕС.

Джерело: проект Енергетичної Стратегії України до 2030 року

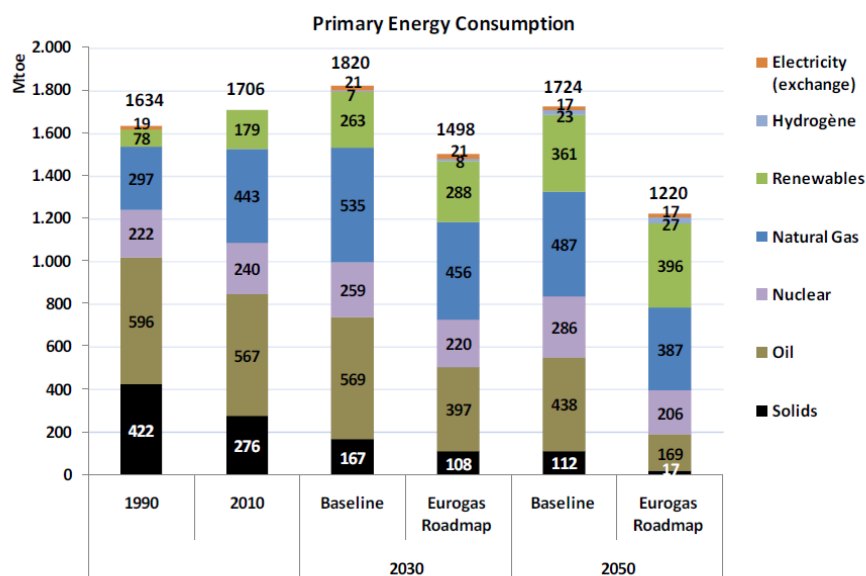
У той же час, у всіх сценаріях розвитку енергетики в країнах ЄС планується виробництво електроенергії в першу чергу за рахунок відновлювальних джерел

енергії, а від використання вугілля в деяких сценаріях взагалі планується відмовитись.

Table 22: Share of fuels in primary energy consumption in %

	Reference scenario			Current Policy Initiatives		Decarbonisation scenarios	
	2005	2030	2050	2030	2050	2030	2050
Solids	17.5	12.4	11.4	12.0	9.4	7.2-9.1	2.1-10.2
Oil	37.1	32.8	31.8	34.1	32.0	33.4-34.4	14.1-15.5
Gas	24.4	22.2	20.4	22.7	21.9	23.4-25.2	18.6-25.9
Nuclear	14.1	14.3	16.7	12.1	13.5	8.4-13.2	2.6-17.5
Renewables	6.8	18.4	19.9	19.3	23.3	21.9-25.6	40.8-59.6

Джерело: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Energy Roadmap 2050.

Джерело: Eurogas Roadmap 2050

2.3. Найважливіше в електроенергії – безпека та екологічність.

Частка електроенергії в 2030 році, відповідно до проекту української Стратегії, має складати 20% загального споживання енергії. Це у півтора рази менше, ніж у стратегії країн ЄС: у всіх сценаріях проектів відсоток споживання електроенергії вищий – до 35%. Найбільше зростання споживання електроенергії очікується у сфері транспорту, через електрифікацію машин.

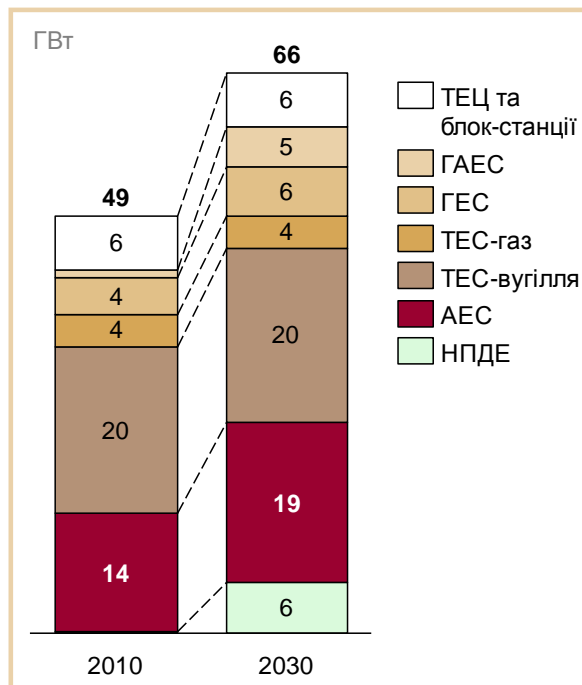
Структура генерації електроенергії також суттєво відрізняється. У базових сценаріях стратегії ЄС частка відновлювальних джерел енергії в 2050 році має досягти 40-49%, натомість викопних палив – 31-33%.

Table 26: Power generation

	TWh	2005	2050		
			Reference	Scenario 1bis	Scenario 2
Electricity generation		3274	4931	4620	4281
<u>Nuclear energy</u>		30.5	26.4	20.6	14.2
<u>Renewables</u>		14.3	40.3	48.8	64.2
<i>Hydro</i>		9.4	7.6	8.5	9.2
<i>Wind</i>		2.2	20.1	24.7	33.2
<i>Solar, tidal etc.</i>		0.0	5.1	7.0	10.6
<i>Biomass & waste</i>		2.6	7.3	8.4	10.9
<i>Geothermal heat</i>		0.2	0.2	0.2	0.3
<u>Fossil fuels</u>		55.2	33.3	30.6	21.6
<i>Coal and lignite</i>		30.0	15.2	11.1	4.8
<i>Petroleum products</i>		4.1	2.2	2.1	0.0
<i>Natural gas</i>		20.3	15.9	16.7	16.7
<i>Coke & blast-furnace gasses</i>		0.9	0.7	0.7	0.0
<u>Other fuels (hydrogen, methanol)</u>		0.0	0.0	0.0	0.0

Джерело: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Energy Roadmap 2050.

В Україні в основу виробництва електроенергії планується поставити вугілля та АЕС. Попри аргумент про економічну доцільність в українських умовах, цей сценарій не відповідає задекларованим в ЄС цілям на посилення виробництва «зеленої» енергії, не розвиває децентралізацію виробництва електроенергії та не гарантує посилення безпеки її виробництва.

Джерело: проект Енергетичної Стратегії України до 2030 року

3. Знижувати споживання енергії мають всі категорії споживачів.

Проект стратегії не містить прогнозного балансу до 2030 року зі споживання енергії в цілому за категоріями споживачів. Немає також чіткого принципу визначення таких категорій. Наприклад, у сфері електроенергії існують наступні категорії: промисловість, населення, комерційна сфера (послуги і транспорт). У сферах вугілля і нафти немає ніяких категорій споживачів. У сфері газу очікується, що населення та промисловість будуть знижувати споживання газу, а сфера «послуг, енергетика та бюджетна» буде нарощувати споживання.

У стратегічних документах ЄС існує незмінний розподіл категорій споживачів, за яким легко прослідкувати, як буде мінятися споживання кожної категорії у кожній з галузей, якою буде участь кожної з категорій в оплаті споживання, і яким буде стимулювання різних споживачів зменшувати енергоспоживання.

Table 23: Final energy demand, changes compared to the Reference scenario

	Reference scenario			Current Policy Initiatives			Energy efficiency			Diversified supply technologies		
	2020	2030	2050	2020	2030	2050	2020	2030	2050	2020	2030	2050
Final Energy Demand (Mtoe)	122	118	122	-6%	-4%	-5%	-9%	14%	40%	-7%	-9%	34%
Industry	330	333	369	-4%	-5%	-5%	-4%	-5%	30%	-4%	-5%	26%
Residential	318	299	288	-9%	-6%	-4%	13%	20%	43%	-9%	12%	35%
Tertiary	181	174	181	-8%	-5%	-7%	13%	25%	53%	-8%	15%	42%
Transport	398	382	383	-4%	-2%	-6%	-7%	12%	40%	-7%	-9%	38%
	High RES			Delayed CCS			Low nuclear					
	2020	2030	2050	2020	2030	2050	2020	2030	2050	2020	2030	2050
Final Energy Demand (Mtoe)	-7%	-8%	34%	-7%	10%	35%	-6%	10%	35%			
Industry	-4%	-4%	25%	-4%	-5%	26%	-3%	-6%	26%			
Residential	-9%	-9%	34%	-9%	12%	35%	-9%	13%	36%			
Tertiary	-8%	13%	44%	-8%	16%	42%	-7%	17%	43%			

Джерело: Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. Energy Roadmap 2050.